

Є. О. Яковенко

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного і кримінального права
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ОДЕРЖАННЯ ДОКАЗІВ ЗА РІЗНИМИ ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ЗАКОНАМИ ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ СУДОМ

Спеціалізація судів зумолюється особливістю здійснення правосуддя за відповідними видами судочинства згідно з визначеними законом лише для них процедур, зокрема щодо доказування й оцінки доказів.

Зважаючи на визначення терміна «докази» у процесуальних законах України, можна зазначити головне, що їх поєднує, – це дані, на підставі яких відповідний суб'єкт процесу встановлює наявність або відсутність обставин і фактів, що підлягають доказуванню, необхідних для ухвалення відповідного процесуального рішення на основі Конституції та законів України та за визначеними законом способом і порядком. Водночас деякі процесуальні закони (Кримінальний процесуальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення) не лише встановлюють порядок здійснення правосуддя в Україні судами за відповідним видом судочинства, але й визначають суб'єктів, установлюючи їхню компетенцію, спосіб, підстави, порядок їх дій / ухвалення рішень, вимоги до фіксації доказів, зокрема щодо отримання доказів на досудовій стадії.

У разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через місяць із дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження

Є актуальним дослідити і визначити наявність чи відсутність правових підстав для можливості використання доказів, зібраних за різними процесуальними законами України, а саме в адміністративному процесі (під час розгляду і вирішення справ про адміністративні правопорушення), доказів, одержаних за правилами Кримінального процесуального кодексу України на стадії досудового розслідування до моменту закриття кримінального провадження.

За результатами дослідження, викладеного в публікації, можна дійти таких ґрунтовних правових висновків:

– адміністративне процесуальне законодавство України та кримінальне процесуальне законодавство України регулюють різні сфери правовідносин, що передбачає, зокрема, різні спосіб, підстави, порядок дій / ухвалення рішень суб'єктів відповідного процесу, вимоги до збирання та фіксації доказів на досудовій стадії, які встановлюються в положеннях Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального процесуального кодексу України;

– національні суди в межах своєї компетенції, спеціалізації здійснюють правосуддя за відповідними видами судочинства виключно згідно з визначеними процесуальним законом процедурами, дослідження та надання правової оцінки діям/рішенням органів державної влади, зокрема щодо доказування, та збирання доказів, здійсненими на досудовій стадії відповідно до положень Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального процесуального кодексу України;

– національні суди поза межами своєї компетенції (спеціалізації) законодавчо позбавлені можливості здійснювати правосуддя, зокрема надання правової оцінки допустимості доказів, які зібрані та зафіксовані на досудовій стадії за іншим процесуальним законом, ніж той, відповідно до якого розглядається справа. Це стосується, як зазначалось вище, неможливості під час розгляду та вирішення судом справи про адміністративне правопорушення досліджувати і надавати оцінку доказам, які не були одержані на досудовій стадії відповідно до положень Кодексу України про адміністративні правопорушення, а зібрані за положеннями Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: спеціалізація, докази, доказування, спосіб, порядок.

Постановка проблеми. Збирання доказів за різними, зокрема процесуальними, законами, як-от Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України та Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), мають свої особливості, які притаманні лише тільки їм, щодо виду джерела доказів, способу, підстави, порядку їх одержання та фіксації, суб'єкта, до компетенції якого належить право на одержання таких доказів.

Правовий аналіз судової практики, справ місцевих загальних судів, які були переглянуті апеляційними судами у 2019 та 2020 рр., що внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень, свідчить, що суди під час розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення обґрунтовують свої висновки про вчинення особою адміністративного правопорушення доказами, які були одержані органами досудового розслідування за правилами, встановленими КПК України, на стадії досудового розслідування до моменту закриття кримінального провадження.

Водночас національні суди поза межами своєї компетенції (спеціалізації) законодавчо позбавлені можливості здійснювати правосуддя, зокрема надання правової оцінки допустимості доказів, які зібрані та зафіксовані на досудовій стадії за іншим процесуальним законом, ніж той, відповідно до якого розглядається справа. Це стосується неможливості під час розгляду та вирішення судом справи про адміністративне правопорушення досліджувати і надавати оцінку доказам, які не були одержані на досудовій стадії відповідно до положень КУпАП, а зібрані за положеннями КПК України.

Мета статті – дослідити і визначити наявність чи відсутність правових підстав для можливості використання доказів, зібраних за різними процесуальними законами України, а саме в адміністративному процесі (під час розгляду і вирішення справ про адміністративні правопорушення), доказів, одержаних за правилами КПК України на стадії досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до положень ст. 125 Конституції України, судоустрій в Україні будується за принципами територіальності та спеціалізації, визначається законом [1].

Суди в Україні здійснюють правосуддя на основі Конституції та законів України, на засадах верховенства права та згідно з європейськими стандартами, відповідно до визначених законом процедур судочинства в цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних

справах, а також справах про адміністративні правопорушення [2].

Критеріями розмежування судової юрисдикції, тобто передбаченими законом умовами, за яких певна справа підлягає розгляду за правилами того чи іншого виду судочинства, є суб'єктний склад правовідносин, предмет спору та характер спірних матеріальних правовідносин. Крім того, таким критерієм може бути пряма вказівка в законі на вид судочинства, у якому розглядається визначена категорія справ [3].

Зважаючи на вищенаведені положення Конституції та законів України, можна констатувати, що спеціалізація судів зумолюється особливістю здійснення правосуддя за відповідними видами судочинства згідно з визначеними законом лише для них процедур, зокрема щодо доказування й оцінки доказів.

Із правового аналізу деяких судових рішень, постановлених місцевими загальними судами, які були переглянуті апеляційними судами в 2019 та 2020 рр., що внесені до Єдиного державного реєстру судових рішень, убачається, що суди під час розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення обґрунтовують свої висновки про вчинення особою адміністративного правопорушення доказами, які були одержані органами досудового розслідування за правилами, встановленими КПК України, на стадії досудового розслідування до моменту закриття кримінального провадження [4; 5; 6].

Водночас «вимоги» до доказів, зокрема: вид джерела доказів, спосіб, підстава, порядок їх одержання та фіксації, суб'єкт, у компетенції якого одержання доказів, прямо впливають на їх належність і допустимість та можливість використання залежно від предмета доказування (у кримінальному провадженні, у справі про адміністративне правопорушення, у сфері публічно-правових відносин тощо). Зазначені «вимоги» до доказів можуть встановлюватися як у процесуальних законах України (КПК України, Кодекс України про адміністративні правопорушення), так і в інших законах України (наприклад, Податковий кодекс України, Митний кодекс України).

Так, збирання доказів за різними, зокрема процесуальними, законами, як-от КПК України та КУпАП, мають свої особливості, які притаманні лише їм, щодо виду джерела доказів, способу, підстави, порядку їх одержання та фіксації, суб'єкта, який має право на одержання таких доказів.

Зважаючи на викладене, на думку автора, є актуальним дослідити і визначити наявність чи відсутність правових підстав для можливості використання доказів, зібраних за різними процесуальними законами України, а саме в адміністративному процесі (під час розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення), доказів, одержаних за правилами КПК України, на стадії досудового розслідування до моменту закриття кримінального провадження.

Відповідно до положень ч. 5 ст. 38 КУпАП, у разі закриття кримінального провадження, але за наявності в діях порушника ознак адміністративного правопорушення, адміністративне стягнення може бути накладено не пізніше як через місяць із дня ухвалення рішення про закриття кримінального провадження [7].

Тобто уповноважені на те посадові особи, перелік яких наведено в нормах КУпАП (ст. 255), у межах своїх повноважень, у разі закриття кримінального провадження і наявності в діях особи ознак адміністративного правопорушення повинна скласти стосовно такої особи протокол про вчинення адміністративного правопорушення з урахуванням виду джерела доказів, способу, підстави, порядку їх одержання та фіксації, що визначені в КУпАП.

Зважаючи на визначення терміна «докази» у процесуальних законах України (КПК України (ст. 84), КУпАП (ст. 251), Кодекс адміністративного судочинства України (ст. 72), Цивільний процесуальний кодекс України (ст. 76), Господарський процесуальний кодекс України (ст. 73)), можна зазначити головне, що їх поєднує, – це дані, на підставі яких відповідний суб'єкт процесу встановлює наявність або відсутність обставин і фактів, що підлягають доказуванню, необхідних для ухвалення відповідного процесуального рішення на основі Конституції та законів України, за визначеними законом способом і порядком. Водночас деякі процесуальні закони (КПК, КУпАП) не лише встановлюють порядок здійснення правосуддя в Україні судами за відповідним видом судочинства, але й визначають суб'єктів, встановлюючи їхню компетенцію, спосіб, підстави, порядок їх дій/ухвалення рішень, вимоги до фіксації доказів, зокрема щодо отримання доказів на досудовій стадії [8; 7; 9; 10; 11].

До такої досудової стадії, відповідно до положень КПК України, належить досудове розслідування – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення

відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності [8]. Відповідно до положень КУпАП, така стадія починається з моменту складення уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності протоколу про адміністративне порушення, крім випадків, передбачених ст. 258 КУпАП, до дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення й інших матеріалів справи [7].

У своїх публікаціях автором уже було надано своє правове бачення щодо визначення поняття «правові елементи», які притаманні органу державної влади, а саме: завдання, компетенції, підстав, способу і порядку діяльності органів державної влади [12], а також його дискреційних повноважень [13].

Допустимість доказів є прерогативою національного права і, за загальним правилом, саме національні суди вповноважені оцінювати надані їм докази, а порядок збирання доказів, передбачений національним правом, має відповідати основним правам, визнаним Конвенцією про захист прав і основоположних свобод [14].

Питання, яке суд має вирішити, полягає у визначенні, чи було справедливим провадження у справі загалом, включаючи спосіб, яким були отримані докази. Має бути оцінена відповідна «незаконність» і, якщо це стосується порушення іншого конвенційного права, має бути оцінений характер виявленого порушення [15].

Тому вкрай важлива роль національних судів, які повинні приділяти належну увагу дослідженню та наданню правової оцінки [16] не лише наявності всіх обов'язкових «правових елементів», але і їх реалізації (застосування) органом державної влади, зокрема щодо доказування та збирання ними доказів. Порушення сутнісного змісту конвенційного права або/та конституційних прав і свобод людини і громадянина з боку органів державної влади під час реалізації (застосування) таких «обов'язкових елементів», зокрема під час учинення дій/ухвалення рішень зі збирання доказів, призводить до недопустимості останніх [12].

Отже, зважаючи на викладене, можливо констатувати:

1) у КПК і КУпАП визначено суб'єктів, регламентовано їхню компетенцію (дискреційні повноваження), спосіб, підстави, порядок їх дій / ухвалення рішень, а акож види доказів, вимоги до їх фіксації, зокрема під час збирання доказів на досудовій стадії;

2) досудова стадія, за положеннями КПК і КУпАП, має свої особливості щодо доказів, зокрема: вид джерела доказів, спосіб, підстава, порядок їх одержання та фіксації, а також суб'єкт, до компетенції якого належить право на одержання доказів;

3) учинення дій / ухвалення рішень іншим суб'єктом, ніж той, кого визначено у процесуальному законі, чи відповідним суб'єктом процесу за відсутності компетенції, а також із процесуальним порушенням закону (способу, підстав, порядку, фіксації доказової інформації) можуть бути підставою для визнання доказів недопустимими;

4) національні суди згідно зі своєю компетенцією (спеціалізація, правила відповідного судочинства) здійснюють дослідження та надання правової оцінки діям / рішенням органів державної влади, зокрема щодо доказування та збирання ними доказів на досудовій стадії відповідно до положень КПК і КУпАП;

5) для національних судів має преюдиціальне значення та є обов'язковими:

– під час розгляду кримінальних справ – рішення національного суду або міжнародної судової установи, яке набрало чинності і ним встановлено порушення прав людини й основоположних свобод, гарантованих Конституцією України та міжнародними договорами [8];

– під час розгляду адміністративних і цивільних справ – вирок суду у кримінальному провадженні, ухвала про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності або постанова суду у справі про адміністративне правопорушення, які набрали чинності, про правові наслідки дій чи бездіяльності особи, стосовно якої ухвалений вирок, ухвала або постанова суду, лише в питанні, чи мали місце ці дії (бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою [9; 10];

– під час розгляду господарських справ – обвинувальний вирок суду у кримінальному провадженні або постанова суду, якою особу притягнуто до адміністративної відповідальності у справі про адміністративне правопорушення, які набрали чинності, про правові наслідки дій

чи бездіяльності особи, стосовно якої ухвалено вирок або постанову суду, лише в питанні, чи мали місце ці дії (бездіяльність) та чи вчинені вони цією особою [11];

– під час розгляду справ про адміністративні правопорушення положення КУпАП не встановлюють преюдиціального значення й обов'язковості для суду рішень національного суду або міжнародної судової установи, яке набрало чинності, вироку суду у кримінальному провадженні, ухвали про закриття кримінального провадження і звільнення особи від кримінальної відповідальності [7].

Як приклад розглянемо конкретний випадок, а саме інформацію, яка послугувала для суду, який розглядав справу про адміністративне правопорушення, після закриття кримінального провадження, підставою для притягнення громадянина М. до адміністративної відповідальності.

Поліція для виконання покладених на неї завдань вживає заходів реагування на правопорушення, визначені Кодексом України про адміністративні правопорушення та Кримінальним процесуальним кодексом України, на підставі та в порядку, визначених законом [17].

31 березня 2019 р. до Єдиного реєстру досудових розслідувань слідчим слідчого відділення відділу поліції було внесено відомості про те, що 31 березня 2019 о 12 год. 00 хв. громадянин М., який перебував за місцем свого проживання, виклав зі свого персонального комп'ютеру в соціальну мережу «Фейсбук» фотознімок свого виборчого бюллетеня з відміткою, що засвідчувало його волевиявлення. Такий фотознімок, у свою чергу, був перенесений громадянином М. зі свого мобільного телефону, яким і було здійснено можливе фотофксування події. У діях громадянина М. убачались ознаки кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 159 Кримінального кодексу України («Порушення таємниці голосування») [4].

У межах кримінального провадження 31 березня 2019 р. працівниками поліції доставлено до органу поліції громадянина М., який перебував за місцем свого проживання; зібрано відповідні фактичні данні (які в подальшому були додані до протоколу про адміністративне правопорушення серії АПР18 № 283908 як докази), зокрема за допомогою, можливо, письмового пояснення громадянина М., а також, можливо, фото громадянина М. і його бюллетеня, можливо, із соціальної мережі «Фейсбук». Таке чорно-біле фото мало вигляд роздрукованого за допомогою принтера на листі А 4, дуже

поганої якості зображення людини і виборчого бюлетеня з відміткою, що засвідчувало волевиявлення. Ввізуально встановити, що на фото – громадянин М. беззаперечно неможливо [4].

10 травня 2019 р. постановою слідчого Індустріального ВП Дніпропетровського ВП ГУНП у Дніпровській області старшого лейтенанта поліції Л.М. Зайченка було закрито кримінальне провадження на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК України. Отже, у діях громадянина М. був відсутній склад злочину, передбаченого в ч. 1 ст. 159 Кримінального кодексу України, а вбачалися ознаки адміністративного правопорушення, передбаченого у ст. 212–10 КУпАП [4].

4 червня 2019 р. інспектором СП органу поліції було складено щодо громадянина М. протокол про адміністративне правопорушення серії АПР18 № 283908, а саме про наявність у його діях складу адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 212–10 КУпАП, та направлено до суду, що спеціалізується на розгляді справ про адміністративні правопорушення [4].

Постановою Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 18 червня 2019 р. громадянина М. визнано винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 212–10 КУпАП. Дніпровський апеляційний суд у своїй постанові від 16 липня 2019 р. підтвердив винність громадянина М. у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 212–10 КУпАП [4].

Отже, як убачається зі змісту вищезазначених судових рішень (Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 18 червня 2019 р. та Дніпровського апеляційного суду від 16 липня 2019 р.), суди визнали громадянина М. винним у вчиненні адміністративного правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 212–10 КУпАП, обґрунтовуючи це такими доказами: протоколом про адміністративне правопорушення АПР18 № 283908, даними, одержаними в межах кримінального провадження, а саме: письмовим поясненням громадянина М., а також можливого фото громадянина М. і його бюлетеня, можливо, із соціальної мережі «Фейсбук», з відміткою, що засвідчувало волевиявлення.

Зазначені вище фактичні дані, якими суди під час розгляду та вирішення справи про адміністративне правопорушення обґрунтували свої рішення, були зібрані під час досудового слідства та не піддавались правовій оцінці, ані під час судового контролю за дотриманням законності діяльності працівників органу полі-

ції, ані у процесі розгляду судом кримінального провадження по суті. Отже, відсутні будь-які судові рішення, ухвалені (постановлені) за нормами КПК України, у яких досліджено та надано правову оцінку (щодо допустимості / недопустимості) фактичним даним, зібраним відповідно до вимог кримінально-процесуального законодавства у межах кримінального провадження від 31 березня 2019 р.

Зважаючи на ті фактичні дані, якими обґрунтовувалась винність громадянина М. у вчиненні як кримінального правопорушення, так і адміністративного правопорушення, викликає великий сумнів їхня допустимість як доказів.

Відповідно до ч. 1 ст. 93 КПК України, збирання доказів здійснюється сторонами кримінального провадження в порядку, передбаченому цим Кодексом, згідно із ч. 2, сторона обвинувачення здійснює збирання доказів шляхом проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій, витребування й отримання від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, службових та фізичних осіб речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій і актів перевірок, проведення інших процесуальних дій, передбачених цим Кодексом. Здійснення таких процесуальних дій може потребувати попереднього дозволу суду [8].

У матеріалах справи про адміністративне правопорушення відсутні будь-які процесуальні документи, які підтверджують факт збирання слідчим відповідно до вимог ч. ч. 1 та 2 ст. 93 КПК України зазначених вище фактичних даних. Зокрема, процесуальні документи щодо вмотивованих процесуальних рішень слідчого, прокурора про проведення відповідних процесуальних дій чи попереднього дозволу слідчого судді на їх проведення та належної процесуальної фіксації перебігу та результатів таких дій. До таких процесуальних дій можна віднести таке: тимчасовий доступ до електронних інформаційних систем або їхніх частин, мобільних терміналів систем зв'язку здійснюється шляхом зняття копії інформації, що міститься в таких електронних інформаційних системах або їхніх частинах, мобільних терміналах систем зв'язку, без їх вилучення (ст. 159 КПК України); обшук з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукання знаряддя кримінального правопорушення (ст. 234 КПК Укра-

їни); огляд приміщення, речей та документів із метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення (ст. 237 КПК України); здобуття відомостей з електронних інформаційних систем або їхніх частин, доступ до яких не обмежується її власником, володільцем або утримувачем або не пов'язаний із подоланням системи логічного захисту (ч. 2 ст. 264 КПК України) [8]. Не призначалась та не проводилась експертиза комп'ютерної техніки, програмних продуктів і портретна експертиза.

Також необхідно зазначити, що 31 березня 2019 р. працівниками поліції доставлено до органу поліції громадянина М., який перебував за місцем свого проживання. Тобто фактично його було затримано без ухвали слідчого судді, чим порушено приписи ч. 1 ст. 208 КПК України, також не виконано вимоги абз. 1 ч. ч. 4, 5 ст. 208 та ч. 4 ст. 213 КПК України. Повідомлення про підозру громадянину М. не вручалось.

Отже, можна констатувати, що в межах кримінального провадження органом досудового розслідування *не зібрано* належних і допустимих доказів учинення кримінального правопорушення громадянином М., а саме злочину, передбаченого ч. 1 ст. 159 Кримінального кодексу України. Дані, які одержані в межах кримінального провадження, а саме: письмове пояснення громадянина М., можливо, фото громадянина М. і його бюлетеня, можливо, із соціальної мережі «Фейсбук», з відміткою, що засвідчувало волевиявлення, які в подальшому були залучені до протоколу про адміністративне правопорушення АПР18 № 283908, є недопустимими доказами.

Законодавство України про адміністративні правопорушення складається з Кодексу України про адміністративні правопорушення й інших законів України. Особа може бути піддана заходу впливу у зв'язку з адміністративним правопорушенням на підставах і в порядку, установлених законом [7]. Очевидно, що законодавство України про адміністративні правопорушення та кримінальне процесуальне законодавство України (КПК України) регулюють різні сфери правовідносин, що передбачає різні способи, підстави, порядок дій / ухвалення рішень суб'єктів відповідного процесу, вимоги до фіксації доказів, зокрема щодо отримання доказів на досудовій стадії.

Доказами у справі про адміністративне правопорушення є будь-які фактичні дані, на

основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність даної особи в його вчиненні й інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Ці дані встановлюються, зокрема, показаннями технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису чи засобів фото- і кінозйомки [7].

Положеннями гл. 20 КУпАП урегульовано правила застосування заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення [7].

З метою припинення адміністративних правопорушень, коли вичерпано інші заходи впливу, встановлення особи, складення протоколу про адміністративне правопорушення в разі неможливості складення його на місці вчинення правопорушення, якщо складення протоколу є обов'язковим, забезпечення своєчасного і правильного розгляду справ і виконання постанов у справах про адміністративні правопорушення допускаються: адміністративне затримання особи, особистий огляд, огляд речей і вилучення речей та документів, зокрема посвідчення водія, тимчасове затримання транспортного засобу, відсторонення водіїв від керування транспортними засобами, річковими і маломірними суднами, огляд на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння, а також щодо перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують їхню увагу та швидкість реакції [7].

Отже, можна констатувати, що в адміністративному процесі відповідно до положень гл. 20 КУпАП встановлено вичерпний перелік заходів забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення, які визначають спосіб, підстави, порядок дій / ухвалення рішень відповідних суб'єктів процесу щодо збору та фіксації доказів на досудовій стадії. Очевидно, що такі заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення не встановлені положеннями КПК України.

Адміністративна відповідальність в Україні та процедура притягнення до неї ґрунтуються на конституційних принципах, зокрема закріплених у ст. 62 Конституції України презумпції невинуватості [18].

Аналіз положення ч. 3 ст. 62 Конституції України (254к/96-ВР) – «обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незакон-

ним шляхом» – дає підстави для висновку, що обвинувачення у вчиненні злочину не може бути обґрунтоване фактичними даними, одержаними незаконним способом, а саме: з порушенням конституційних прав і свобод людини і громадянина; з порушенням встановлених законом порядку, засобів, джерел отримання фактичних даних; не уповноваженою на те особою тощо [19].

Отже, докази (належні та допустимі), які б підтверджували вчинення особою адміністративного правопорушення, повинні бути зібрані на досудовій стадії справи про адміністративне правопорушення відповідним суб'єктом, способом, на підставі та в порядку, що визначені нормами адміністративного процесу, за якими вже суд оцінює такі докази за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується на всебічному, повному й об'єктивному дослідженні всіх обставин справи в їх сукупності, керуючись законом і правосвідомістю [7].

Висновки і пропозиції. У підсумку можна дійти таких ґрунтовних правових висновків:

– адміністративне процесуальне законодавство України та кримінальне процесуальне законодавство України регулюють різні сфери правовідносин, що передбачає, зокрема, різні способи, підстави, порядок дій / ухвалення рішень суб'єктів відповідного процесу, вимоги до збирання та фіксації доказів на досудовій стадії, які встановлюються в положеннях КУпАП і КПК України;

– національні суди в межах своєї компетенції, спеціалізації здійснюють правосуддя за відповідними видами судочинства виключно згідно з визначеними процесуальним законом процедурами, дослідження та надання правової оцінки діям / рішенням органів державної влади, зокрема щодо доказування, та збирання доказів, здійсненими на досудовій стадії відповідно до положень КУпАП і КПК України;

– національні суди поза межами своєї компетенції (спеціалізації) законодавчо позбавлені можливості здійснювати правосуддя, зокрема надання правової оцінки допустимості доказів, які зібрані та зафіксовані на досудовій стадії за іншим процесуальним законом, ніж той, відповідно до якого розглядається справа. Це стосується, як зазначалось вище, неможливості під час розгляду і вирішення судом справи про адміністративне правопорушення досліджувати і надавати оцінку доказам, які не були одержані на досудовій стадії відповідно до положень КУпАП, а зібрані за положеннями КПК України.

Список використаної літератури:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402–VIII (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
3. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 15 вересня 2019 р., справа № 522/8650/18. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82095855>.
4. Постанова Дніпровського апеляційного суду від 16 квітня 2019 р., справа про адміністративне правопорушення № 202/3947/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/83082733>.
5. Постанова Вінницького апеляційного суду від 20 лютого 2020 р., справа про адміністративне правопорушення № 127/33534/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87731125>.
6. Постанова Дніпровського апеляційного суду від 6 лютого 2020 р., справа про адміністративне правопорушення № 183/7836/19. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/87479948>.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
9. Кодекс адміністративного судочинства України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
10. Цивільний процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
11. Господарський процесуальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>;
12. Яковенко Є.О. Правові аспекти одержання органами державної влади доказів з дотриманням національних конституційних стандартів. *Приватне та публічне право* : науковий збірник. 2019. № 1. С. 33–40.
13. Яковенко Є.О. Стандарт доказування та його застосування в адміністративному процесі. *Актуальні проблеми держави і права* : збірник наукових праць. 2019. № 82. С. 295–304.
14. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Шабельника проти України» від 19 лютого 2009 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_457.
15. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Яременко проти України» від 12 вересня 2008 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_405.

16. Яковенко Є.О. Правові аспекти доказування в адміністративному процесі. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. № 6. С. 127–133.
17. Про національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580–VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
18. Рішення Конституційного Суду України від 22 грудня 2010 р. у справі № 23-рп/2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10>.
19. Рішення Конституційного Суду України від 20 жовтня 2011 р. у справі № 12-рп/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-11>.

Yakovenko Ye. O. Taking of evidence under different procedural laws and their application by the national court

The specialization of the courts is determined by the peculiarity of the administration of justice in the respective types of justice according to the procedures established by law only for them, in particular as regards the presentation and evaluation of evidence.

Given the recognition of the term “evidence” in the procedural laws of Ukraine, it is possible to designate the main thing that unites them – this is the data on the basis of which the relevant subject of the process determines the presence or absence of circumstances and facts to be proved necessary for making the relevant procedural decision on the basis of the Constitution and laws of Ukraine and in accordance with the manner and procedure determined by law. At the same time, some procedural laws (Criminal Procedure Code of Ukraine, Codex of Ukraine on Administrative Offenses) not only establish the procedure of administering justice in Ukraine by the courts by the appropriate type of judiciary, but define the subjects by establishing their jurisdiction, the method, grounds, procedure for their actions / decision-making, requirements for the fixation of evidence, in particular regarding the receipt of evidence at the pre-trial stage.

In case of closing of criminal proceedings, but in the presence of signs of an administrative offense in the actions of the offender, administrative punishment may be imposed no later than one month from the day of the decision to close criminal proceedings.

It is important to investigate and determine the existence or absence of legal grounds for the use of evidence collected under different procedural laws of Ukraine, namely in the administrative process (in the consideration and resolution of cases of administrative offenses), evidence obtained under the rules of the Criminal Procedure Code of Ukraine at the stage of pre-trial investigation until the closing of the criminal investigation proceedings.

The results of the study outlined in the publication may lead to the following substantive legal conclusions:

– the administrative procedural legislation of Ukraine and the criminal procedural legislation of Ukraine regulate different spheres of legal relations, which provides, in particular, different ways, grounds, procedure / decision-making of the subjects of the respective process, requirements for the collection and recording of evidence at the pre-trial stage, which are established in the provisions of the Law of Ukraine and accordingly the Criminal Procedure Code of Ukraine;

– national courts, within their competence, specialize the administration of justice in the relevant types of justice solely in accordance with the procedures established by the procedural law, investigate and provide a legal assessment of actions / decisions of public authorities, in particular in relation to evidence, and gather evidence produced at the pre-trial stage a Criminal Procedure Code of Ukraine;

– national courts, outside their jurisdiction (specialization), are legally barred from administering justice, in particular by providing a legal assessment of the admissibility of evidence collected and recorded at a pre-trial stage under a different procedural law than that under which the case is heard. This refers, as noted above, to the possibility, when considering and deciding a case of an administrative offense, to examine and evaluate evidence, which was not obtained at the pre-trial stage in accordance with the provisions of the Code of Administrative Offenses but collected under the provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: *specialization, evidence, evidence, method, order.*